

Täysistunto

Maanantai 22.6.2020 klo 14.02—18.02

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain 39 ja 40 §:n sekä ammattikorkeakoululain 14 ja 29 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 84/2020 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2020 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

17.11 **Pasi Kivisaari kesk:** Puhemies! Esityksessä ehdotetaan kovin järkeviä muutoksia niin yliopisto- kuin ammattikorkeakoululakiin. Tämä kaikki siis väliaikaisesti epidemian aiheuttaman poikkeustilan ja siihen liittyvien rajoitusten vuoksi. Samalla tässä ennakoitavan tulevaa, mikäli uusia tautiaaltoja tulee — toivottavasti tietysti niitä ei tulisi.

Esitys sisältää joustoja esimerkiksi silloin, jos opiskelija on estynyt aloittamasta opintojaan epidemiaan liittyvän viranomais määräyksen vuoksi. Siis varsin ymmärrettävää ja kannatettavaa tilannereagointia.

Korkeakouluilla ei olisi velvollisuutta järjestää tutkintoon johtavia opintoja tai ohjausta, jos opetussuunnitelmaan kuuluvia opintoja ei ole mahdollista järjestää turvallisesti. Tällöin opetusjärjestelyjen muutoksista johtuvat viivästykset otettaisiin huomioon opiskeluvoimien jatkamista koskevaa päätöstä tehtäessä. Ketään ei siis pullautettaisi veneestä pois, vaan jaettaisiin ymmärrystä ylitsepääsemättömien seikkojen edessä. Nämä ovat tarpeellisia toimenpiteitä, ja varmasti voimme näihin esityksiin hyväksyvällä mielellä suhtautua.

Hallitus siis ennakoi ja varautuu, mutta totta kai toivomme, että pääsisimme kuitenkin matkaamaan niin yliopistoissa kuin ammattikorkeakouluissa normaalien askelmerkkien mukaan.

Puhemies! Haluan tässä yhteydessä myös kiittää hallitusta ja välittää terveiseni myös Etelä-Pohjanmaalta. Hallitus panostaa lisätalousarviossa juuri koulutukseen. Todella iso asia on korkeakoulujen aloituspaikkojen kertaluontoinen lisäys 124 miljoonalla eurolla. Summalla saadaan yliopistoihin 2 600 ja ammattikorkeakouluihin 2 200 uutta aloituspaikkaa. Nämä ovat niitä tulevaisuustekoja. Myös Etelä-Pohjanmaa ja vaikkapa Seinäjoen ammattikorkeakoulu kiittävät!

17.14 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Epidemian aikaisen poikkeustilan takia säädetään yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin tiettyjä joustoja, jotka liittyvät erityisesti tuohon opintojen aloittamisvaiheeseen ja siihen liittyvään opastamiseen. Toisaalta sit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2020 vp

ten halutaan huolehtia siitä, että opiskeluoikeus vastaavasti jatkuu. Elikä kenenkään opiskeluoikeus ei lyhene siitä hyvästä, että yliopisto tai ammattikorkeakoulu ei tämän epidemian takia pysty järjestämään näitä opetussuunnitelmaan liittyviä, tutkintoon johtavia opintoja ja opintojen ohjausta.

Tuossa parin viikon aikana uutisissa on julkaistu eri yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen linjauksia liittyen siihen, miten he aikovat nyt tuon syksyn järjestää. Siellä näyttää olevan aika monessa yliopistossa jo tässä vaiheessa tehty se päätös, että pyritään jatkamaan edelleenkin opintoja etäopintoina. Jotkut ovat sitten tehneet päätöksen nimenomaan niin päin, että niille, jotka aloittavat tänä syksynä opintonsa, järjestetään lyhyitä tällaisia tutustumisia ja toisaalta myöskin opintoihin perehdyttämisiä, mutta niiden kohdalta, jotka ovat ylemmillä vuosikursseilla, luennot pyritään järjestämään pääasiallisesti etänä pois lukien ehkä joitakin tällaisia yksittäisiä harjoitustehtäviä ja muita vastaavia, joita tehdään ryhmissä. Voi sanoa, että yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat näihin tilanteisiin reagoineet tässä jo etukäteen, ja totta kai tämän epidemian kehittyminen kaiken kaikkiaan on siten se, joka loppuviimein määrää, millä tavalla syksyllä sitten opintoja jatketaan.

17.16 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Nämä lakiesitykset, jotka täällä nyt tänäkin päivänä ovat toisessa käsittelyssä, liittyvät siihen, että ennakoidaan tulevaa tilannetta, mahdollista toista aaltoa koronaepidemiassa, ja tietysti pyritään siihen, että ei tarvitsisi valmiuslakia tai tartuntatautilakia ottaa käyttöön, vaan meidän näissä peruslaeissa olisivat sitten ne muutokset tehtyinä niin, että niitä voisi soveltaa tilanteen niin vaatiessa.

Ja tässäkin lakiesityksessä on kysymys siitä, että ”yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset poissa olevaksi ilmoittautumisesta ensimmäisenä lukuvuonna, jos opiskelija on estynyt aloittamasta opintojaan epidemiaan liittyvän viranomais määräyksen vuoksi tai muusta epidemiaan liittyvästä painavasta syystä”. ”Mainittuihin lakeihin ehdotetaan myös lisättäväksi säännökset, että korkeakouluilla ei olisi velvollisuutta järjestää tutkintoon johtavia opintoja ja opintojen ohjausta siten, että opiskelija voi suorittaa laissa säädetyssä tavoitteellisessa toteuttamisajassa” — mikäli hän ei siis pysty — ”jos opetussuunnitelmaan kuuluvia opintoja ei ole mahdollista järjestää epidemian vuoksi. Tällaisista opetusjärjestelyjen muutoksista johtuvat viivästykset opintojen etenemisessä otettaisiin huomioon opiskeluoikeuden jatkamista koskevia päätöksiä tehtäessä.” Tämähän liittyy hyvin pitkälti siihen, kuinka paljon saa opintososiaalisia etuja ynnä muuta, niin että vaikka opinnot sitten tästä syystä pitkittyisivät, niin se ei sitten opiskelijalle tulisi eräällä lailla niin kuin rangaistukseksi.

Ja näiden lakienhan on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian, ja tämäkin lakipaketti olisi voimassa sinne ensi vuoden heinäkuuhun asti. Tuo seuraava, mikä esitellään, on vain vuoden loppuun asti, johtuen siitä, että siinä on enemmän kysymys tällaisesta perusoikeudellisesta kysymyksestä, kuten perusopetuksesta. Tässä katsotaan, että tätä voidaan jo jatkaa tästä eteenpäin noin vuoden verran.

Valiokunnassa olimme tähän lakiesitykseen hyvinkin tyytyväisiä ja yhteneväisiä mielteiltämme, ja kaikki lausunnonantajat, keitä siellä oli asiantuntijoina, olivat kyllä tämän kannalla. Tämä ratkaisuhan on tällainen hyvin opiskelijakeskeinen: lähdetään siitä, että opiskelijan tilanne ei häiriintyisi tai kärsisi siitä, vaikka epidemia vielä olisikin meillä täällä Suomessa. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2020 vp

17.18 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Kevään ylioppilaan äitinä on ollut mielenkiintoista seurata tämän kevään ja kesän prosessia niin haussa kuin myös opintoihin pääsemisessä. Todistusarvosanat ratkaisivat tällä kertaa esimerkiksi yliopistoon pääsemisen, ja pääsykokeetkin muuttuivat sitä mukaa, miten tämä virusepidemia Suomessa eteni. On hyvä, että nyt huomioidaan se, jotta opiskelijoille annetaan mahdollisuus opiskella ja nämä jarrutukset ja viivästyksset, mitä koronasta voi aiheutua, eivät heikennä heidän mahdollisuuttaan opiskella.

Tässä esityksessä yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset poissa olevaksi ilmoittautumisesta ensimmäisenä lukuvuonna, jos opiskelija on estynyt aloittamasta opintojaan epidemiaan liittyvän viranomais määräyksen vuoksi taikka muusta epidemiaan liittyvästä painavasta syystä. Lakeihin ehdotetaan myös lisättäväksi säännökset siitä, että korkeakouluilla ei olisi velvollisuutta järjestää tutkintoon johtavia opintoja ja opintojen ohjausta siten, että opiskelija voi suorittaa tutkinnon laissa säädetyssä tavoitteellisessa suorittamisajassa, jos opetussuunnitelmaan kuuluvia opintoja ei ole mahdollisuus järjestää epidemian vuoksi. Tällaisista opetusjärjestelyjen muutoksista johtuvat viivästyksset opintojen etenemisessä otettaisiin huomioon opiskeluoikeuden jatkamista koskevaa päätöstä tehtäessä.

On erittäin tärkeää, että kun opinnot viivästyvät, huomioidaan myös, miten se mahdollisesti vaikuttaa opiskelijoiden saamiin sosiaalietuuksiin, ja on tärkeää, että poikkeusjärjestelyjen aiheuttama mahdollinen opintojen viivästyminen huomioidaan harkittaessa opiskelijan jatkoaikaa. On tärkeää, kuten sivistysvaliokunta on todennut, että esityksen vaikutuksia opiskelijan erilaisiin etuuksiin arvioidaan kattavasti, esimerkkinä poikkeusolojen jatkamisen merkitys tarpeille tarkistaa opintolainahyvityksen ehtoja.

Arvoisa puhemies! On ollut ilo kuulla, että opiskelupaikkoja lisätään niin yliopistoissa kuin ammattikorkeakouluissa. Hyvin moni hyvätkin todistukset saanut opiskelija on jäänyt ilman opiskelupaikkaa. Uusimaa, josta itse olen, ja pääkaupunkiseutu, Helsinki korostuvat erityisesti, kun puhutaan hoitoalan työntekijöiden tarpeesta ja hoitoalan johtamisen osaamisesta ja tarpeesta. Meillä eläköityy iso määrä niitä konkariylihoitajia ja hoitoalan johtamista hallitsevia henkilöitä, joiden tilalle tulee saada uusia työntekijöitä pikaisesti myös sote-uudistuksen myötä. On erittäin tärkeää, että terveystieteiden maisterikoulutusohjelman aloituspaikkoja lisätään myös Helsinkiin ja ne tuodaan hyvin pontevasti tänne pääkaupunkiseudulle, koska täällä on tulevana vuosina valtava pula hoitotyön johtajuuden osaamisesta kuin myös niistä lähihoitajista ja sairaanhoitajista.

17.21 **Paula Risikko kok:** Puhemies! Kun edustaja Juvonen tuossa ansiokkaasti kertoi tuosta oman perheenjäsenensä tilanteesta, niin totean vielä vain sen, että kyllähän tämä korona on aikaansaanut juuri tarvetta muuttaa hieman näitä peruslakeja ja ennakoida tulevaisuutta, antaa joustamisen mahdollisuutta ja antaa kaiken kaikkiaan toimintaedellytyksiä yliopistoille ja korkeakouluille ja kaikille muillekin opinahjoille, mutta kyllähän tämä on aikaansaanut myös ongelmia esimerkiksi valintaprosesseissa.

Aluehallintoviranomaisethan antoivat mahdollisuuden pitää valintakokeita, mutta sitten jostain syystä kävikin niin, että yliopistot muuttivat valintaperusteita kesken hakuprosessin. Siitä tietysti nyt saattaa seurata ongelmia hakijoille, koska he olivat varautuneet suorittamaan valintakokeet ja näiden perusteella mahdollisesti pääsemään sisälle, ja nyt sitten kävikin niin, että otetaan enemmän sillä todistusvalinnalla. — Tästähän ovat eduskunnan oikeusasiamies ja apulaisoikeusasiamies saaneet runsaasti kanteluja, ja tämä var-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2020 vp

masti käsitellään. Me joudumme varmasti tähän palaamaan vielä syksyllä. Katsotaan, mitä voidaan tehdä, riippuen myös vähän siitä eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen kannasta ja päätöksestä. — Siihen on auttanut nimenomaan se, että on lisätty näitä aloituspaikkoja, mihin tässä on viitattu. On erittäin hyvä, että aloituspaikkoja on lisätty, mutta se ei tietenkään vie sitä oikeusturvaongelmaa, mikä näillä hakijoilla on ollut.

Lisäksi joudumme varmasti vielä syksyllä palaamaan näihin aloituspaikka-asioihin siinä mielessä, että nyt kun näitä aloituspaikkoja on lisätty, niin niiden yksikköhinta on pienempi kuin mitä se normaalisti on. On tietysti hyvä kuulla tuossa syksyn aikana valiokunnassakin, mitä se tarkoittaa opinahjoille, kun se yksikköhinta onkin paljon pienempi kuin mitä se on normaalisti, jolla on sitten yritetty tulla toimeen. Nyt esimerkiksi sairaanhoitajatutkinnosta oppilaitos tai ammattikorkeakoulu saa vähemmän kuin aikaisemmin. Niihin palaamme sitten syksyllä. — Kiitos.

17.24 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Jatkan hieman vielä.

Tein tuossa keväällä kirjallisen kysymyksen liittyen juurikin tähän prosessiin. Kun ensimmäistä kertaa haetaan todistuksilla ja päästään esimerkiksi yliopistoon, niin monet nuoret olivat ehtineet jo varata esimerkiksi valmennuskurssin, joka alkoi aikaisemmin kuin tieto siitä, onko tullut hyväksytyksi opintoihin vai ei. Minuunkin oltiin yhteydessä, että kannattaako aloittaa valmennuskurssi, jos pääsee todistuksella. Ja jos pääseekin todistuksella, niin sitten tavallaan kokee, että on käynyt turhaan sen valmennuskurssin. Eli tällainen pieni epäselvä aukko tässä keväessä on ollut, ja täytyy sanoa kyllä näille kevään ylioppilaille ja heille, jotka myös sitten kävivät sen valmennuskurssin ja ehkäpä pääsivätkin todistuksilla jatko-opintoihin, että ainahan opiskelu kannattaa, ja on hienoa, että on valmistautunut jo valmennuskurssilla, joskin niidenkin tyyli muuttui. Ei ollut paikan päällä järjestettävää opetusta, vaan kaikki tapahtui siellä netissä.

Tämän kevään ylioppilaat ovat suoriutuneet mallikkaasti kirjoituksista nopeutetussa tahdissa. Siellä on ollut valtava stressi ja paine. Koronavirusepidemia ei ole tietenkään kenenkään syy — kun se tuli, niin se tuli — ja nuoret ovat osoittaneet kärsivällisyyttä siinä, että ovat hallinneet tuon homman, mutta varmasti pitää miettiä, millä tavalla voidaan entisestään parantaa sitä tilannetta.

Lukiolaisten stressi kyllä lisääntyi sen myötä, kun todistusarvosanat ovat nousseet niin tärkeään rooliin yliopistoon pääsemisessä. Se lisää kyllä painetta, ja se viesti on tullut opiskelijoilta. Olisi toivottavaa, että me kuulemme täällä päättäjinä myös sen, ettemme aseta opiskelijoita ihan kohtuuttomiin tilanteisiin. Jokaisen opiskelijan täytyy hyvin varhaisessa vaiheessa miettiä se ala, minne lähtee pyrkimään, jotta valitsee sitten ne tietyt oppiaineet, mitä kirjoittaa, ja mahdollisimman hyvät arvosanat niistä pyrkii saamaan, jotta pääsee esimerkiksi siellä yliopistossa niille aloille, mistä haaveilee.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 84/2020 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.